

LABORE ET ZELO

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ЛІТЕРАТУРИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Обсяг: 5 кредитів ЄКТС

Семестр: III; Курс: II

Дні, час, місце: згідно з розкладом

Інформація про викладача

Ім'я	Самойленко Григорій Васильович
Контакти	E-mail: svit.lit@ndu.edu.ua тел.: (098) 410-68-09
Робоче місце	кафедра літератури, методики її навчання, історії культури та журналістики (ауд. 216 Гоголівського корпусу)
Години консультацій	За розкладом

Опис курсу

Навчальний курс спрямований на ознайомлення аспірантів з актуальними проблемами вивчення літератури у вищій школі, методами і прийомами навчання літератури в ній та формування філологічних умінь і навиків, необхідних викладачеві-словеснику. Курс формує в аспірантів здатність самостійно й успішно розв'язувати комплексні фахові завдання та практичні проблеми в галузі викладання літератури, спираючись як на загальні фахові теоретичні знання, так і застосовуючи інноваційні філологічні методи та прийоми навчання літератури. Особлива увага буде приділена розширенню педагогічного світогляду аспірантів як майбутніх викладачів-словесників на здатність їх використання як випробуваних практикою, так і інноваційних технологій для стимулювання майбутніх студентів до практичної діяльності. Курс сприятиме збагаченню знань майбутніх викладачів літератури як спеціальною загальнопедагогічною, так і власне методичною термінологією з метою ефективної організації освітнього процесу.

Мета навчальної дисципліни – дати уявлення про методику викладання літератури у вищій школі, основні методи і прийоми вивчення літературного процесу та окремих монографічних тем, пов'язаних з життям і творчістю письменників, а також аналізу різних творів, обираючи випробувані та нетрадиційні шляхи їх аналізу.

Завданням курсу є поглиблення і розширення знань про методи, прийоми та шляхи аналізу конкретних творів у єдності їх форми і змісту, а також взаємозв'язку з літературними методами, авторськими стилями та їх художньою своєрідністю. Курс також сприятиме самостійним пошукам інноваційного збагачення методів і прийомів аналізу літературних творів.

Вивчення навчальної дисципліни в комплексі з іншими освітніми компонентами ОНП «Порівняльне літературознавство» сприяє досягненню здобувачами таких програмних результатів навчання:

ПРН2. У рамках комунікації вільне спілкування з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, із колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у

цілому, використання академічної української та іноземної мов у професійній діяльності та дослідженнях.

ПРН3. Уміння використовувати цифрові технології у фаховій діяльності.

ПРН5. У рамках відповідальності та автономії бути здатним до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

ПРН6. Уміння критичного аналізу, оцінки та синтезу нових і комплексних ідей.

ПРН7. У рамках відповідальності й автономії демонструвати значну авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності, академічну та професійну доброчесність, постійну відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності.

ПРН8. Уміння діяти толерантно, відповідально та свідомо на основі етичних міркувань (мотивів).

ПРН9. Уміння розробляти й оновлювати програму навчальної дисципліни або її складники, навчальні та методичні матеріали до них відповідно до вимог внутрішньої системи забезпечення якості.

ПРН10. Уміння проводити навчальні заняття, консультації та забезпечувати досягнення запланованих результатів навчання з урахуванням індивідуальних особливостей і потреб студентів, здійснювати індивідуальний супровід студента (наставництво, менторство) під час навчання.

ПРН11. Уміння розробляти критерії й обирати інструменти оцінювання, здійснювати об'єктивне оцінювання результатів навчання, надавати зворотний зв'язок щодо результатів оцінювання та рекомендації щодо покращення результатів навчання.

ПРН13. Уміння готувати документи та матеріали до засідань кафедри, інших колегіальних органів, брати участь у нарадах, робочих групах, професійних об'єднаннях, освітніх і наукових заходах.

ПРН14. Уміння консультувати здобувача щодо планування та реалізації наукового дослідження/творчого проекту.

ПРН19. Уміння характеризувати та оцінювати різноманітні культурні контексти, визначати різницю в підходах до літературних творів у різних культурах, виділяти спільні теми, мотиви, техніки та різниці у структурі та контексті різних літературних творів.

ПРН20. Уміння сприймати та розуміти різноманітні культурні аспекти, що впливають на літературні твори, визначати як літературні тексти відображають суспільні, політичні та економічні реалії певного часу та культури.

ПРН21. Уміння використовувати теоретичні підходи у практичних дослідженнях літературних творів, обирати та застосовувати різні методи дослідження (історично-критичний аналіз, структурний аналіз, герменевтика, феміністичний або постколоніальний підхід), залежно від конкретної проблеми чи об'єкта дослідження.

Мета навчання

Вивчення дисципліни в комплексі з іншими освітніми компонентами ОНП «Порівняльне літературознавство» сприяє набуттю здобувачами таких компетентностей:

ЗК2. Володіння навичками критичного мислення.

ЗК3. Володіння комунікативними навичками, здатність виявляти емпатію.

ЗК4. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК6. Здатність до особистісного та професійного розвитку.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Здатність застосовувати найкращі практики в професійній діяльності.

ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК11. Здатність виявляти толерантність та повагу до культурної різноманітності.

ЗК12. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ФК1. Здатність розробляти й оновлювати програми навчальних дисциплін, готувати

навчальні та методичні матеріали.

ФК2. Здатність викладання та консультативної підтримки студентів.

ФК3. Здатність оцінювати результати навчання.

ФК5. Здатність брати участь у роботі кафедри, інших колегіальних органів, професійних об'єднань, організовувати освітні та наукові заходи.

ФК6. Здатність керувати науковою/творчою роботою здобувачів.

ФК10. Здатність аналізувати та порівнювати вплив культурних та історичних контекстів на літературні твори, відтворювати та розкривати ці взаємозв'язки.

ФК11. Здатність здійснювати порівняльний аналіз літературних творів різних національних та культурних традицій, розглядати літературні явища у контексті культурної та соціальної теорії.

ФК12. Здатність пояснювати основні теоретичні підходи до вивчення літератури, вміння застосовувати різні методи дослідження.

Форми та методи навчання

Курс буде викладено у формі лекцій (20 год.), практичних занять (20 год.), лабораторних занять (10 год.), а також самостійної роботи аспірантів у бібліотеках і комп'ютерних мережах (100 год.). В основі навчання переважитиме когнітивно-комунікативний підхід. Викладач використовуватиме інтерактивні методи.

Навчальна дисципліна передбачає використання монографій, підручників, посібників з педагогіки та психології, з теорії та історії літератури, мистецтвознавства, методики викладання літератури в навчальних закладах, а також електронного ілюстративного матеріалу, персональних гаджетів; інтернет-ресурсів.

Організація навчання

Тема лекцій

№	Назва теми	Кількість годин
1	Методика викладання літератури у вищій школі як наука. Спільність і відмінність її від методики викладання шкільного курсу літератури. Своєрідність викладання словесності в вищих навчальних закладах XIX та XX ст. Стратегія літературної освіти в XXI ст.	2
2	Сучасні методологічні основи навчальної дисципліни. Її зв'язок з філософією, соціологією, історією, педагогікою, психологією, мовознавством, літературознавством, мистецтвознавством, літературно-мистецьким краєзнавством	2
3	Сучасні освітні технології у викладанні літературознавчих дисциплін. Навчальні плани і програми з вивчення літератури у ЗВО. Підручники (електронні та паперові), навчальні посібники, хрестоматії з літератури, їх зв'язок з навчальними планами викладання літератури у ЗВО. Сучасний підручник. Вимоги до підручника	2
4	Викладач літератури у ЗВО. Професійні вимоги до нього. Напрями його діяльності. Методика проведення занять із використанням інноваційних технологій, зокрема і дистанційного навчання. Сучасні професійні конкурси «Учитель року»	2
5	Лекції і їхні різновиди (оглядові, монографічні, проблемні тощо) та взаємозв'язок їх з практичними аудиторними заняттями. Традиційні та	2

	інноваційні форми лекцій. Способи активізації й стимулювання уваги студентів під час лекції та їх залучення у спільну з викладачем роботу з осмислення літературного матеріалу	
6	Літературознавчі методи і методології аналізу літературного твору. Види аналізу художнього твору: культурологічний, лінгвістичний, стилістичний, філологічний, контекстуальний, інтертекстуальний, компаративний (порівняльний), психологічний, міфологічний, структуралістичний, герменевтичний, інтерпретаційний (через інші види мистецтва)	2
7	Методи і прийоми навчання на заняттях літератури. Особливості аналізу літературного процесу і його складових і місце в ньому творчості письменника	2
8	Особливості вивчення монографічних тем, пов'язаних з вивченням біографії письменників та їхньої творчості	2
9	Основні шляхи аналізу художнього твору у зв'язку: а) з методикою літератури: слідом за автором, пообразний шлях, проблемний шлях, комплексний шлях; б) з їх родовою специфікою та з їх оцінкою в критичних та літературознавчих працях	2
10	Навчальна та позааудиторна робота студентів з літератури	2
Разом		20

Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Порівняльна характеристика навчальних планів з програми вивчення літератури. Їх зміна і розподіл годин між аудиторними заняттями, індивідуальною і самостійною роботою. Традиційні і нетрадиційні види самостійної роботи студентів	2
2	Порівняльна характеристика підручників, їх своєрідність і багатство підходів до відбору матеріалу. Місце навчальної хрестоматії в курсі літератури у ЗВО. Університетські електронні підручники та посібники	2
3	Поняття про літературознавчі методи та методологічні підходи до вивчення літературного матеріалу: фундаментальні (об'єктивність, системність, історизм), загальнонаукові (аналіз, синтез, індукція, дедукція), конкретно-наукові (поетикальний, герменевтичний, феноменологічний, соціологічний, літературознавчо-компаративістський: єдність форми і змісту, генетико-контактний та порівняльно-типологічний підходи)	2
4	Літературний процес і його складові та етапи розвитку й підходи до визначення його меж	2
5	Особливості вивчення життя і творчості окремих письменників та визначення їхнього місця в літературному процесі	2
6	Монографічне вивчення художнього твору у зв'язку з теорією літератури. Актуальні проблеми вивчення художнього твору	2
7	Особливості вивчення творів у зв'язку з їхньою родовою специфікою	2

8	Вивчення критичних та літературознавчих праць	2
9	Використання критичних та літературознавчих праць, журнальних публікацій та матеріалів дискусій під час вивчення літературних творів у ЗВО.	2
10	Використання наочності та технічних засобів у процесі викладання літератури із використанням інноваційних технологій та дистанційного навчання під час вивчення літературних курсів у ЗВО.	2
Разом		20

Теми лабораторних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Навчальні плани і програми вивчення літератури ЗВО	2
2	Підручники, навчальні посібники, хрестоматії з літератури	2
3	Особливості вивчення прозового твору	2
4	Особливості вивчення поетичного твору	2
5	Особливості вивчення драматичного твору	2
Разом		10

Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Аналіз методичних посібників з вивчення літератури з позицій сучасних вимог до різноманітних компетенцій	25
2.	Аналіз літературознавчих монографій, пов'язаних з літературознавчими методами дослідження і різними сучасними підходами до аналізу літературного тексту	25
3.	Літературознавчі та методичні періодичні видання і використання їхніх матеріалів у процесі викладання літератури у ЗВО	25
4.	Навчальна та позааудиторна робота студентів з літератури. Розробки проведення олімпіад, диспутів, презентацій та обговорення літературно-мистецьких творів, музично-літературних композицій, зустрічей з письменниками	25
Разом		100

Оцінка

Підсумкову оцінку курсу буде обчислено з використанням таких складників:

Форм роботи	Вид роботи	Розподіл балів
Портфоліо розділу	Презентація теми	0-6
	Тези навчального проєкту з теми	0-6
	Володіння поняттєвим та категорійним апаратом з теми	0-6
	Огляд, критичний аналіз, оцінка й узагальнення різних наукових поглядів на предмет дослідження	0-6
	Участь у дискусії	0-6
	РАЗОМ	0-30
Навчальний проєкт	Обґрунтування актуальності обраної теми	0-1
	Повнота висвітлення теми	0-2

	Логічність та доказовість	0-2
	Власна оцінка роботи (рефлексія)	0-1
	Вчасне виконання й оформлення навчального проєкту	0-2
	Презентація та захист роботи	0-2
	РАЗОМ	0-10
Іспит	30 тестових завдань закритої форми (по 1 бал за завдання)	0-30

Політика курсу

Безпека – понад усе.

У разі включення сигналу «Повітряна тривога» під час очного навчання ви під керівництвом викладача повинні перейти до споруд цивільного захисту і перебувати в них до скасування сигналу.

У разі включення сигналу «Повітряна тривога» під час дистанційного навчання за вашим місцем перебування ви маєте повідомити про це викладача та перейти до безпечного місця.

Відвідування та / або участь є важливим компонентом курсу. Водночас, якщо Ви бажаєте навчатися дистанційно, є можливість погодити графік навчання на основі академічного середовища «Уніком».

Якщо ви не були присутні на занятті через сигнал «Повітряна тривога», узгодьте з викладачем дистанційну форму виконання завдання.

Дедлайни. Крайньою межею складання портфоліо (завдання аналітичного характеру, презентації до наукових повідомлень) є три дні до дати екзамену.

Перескладання здійснюється згідно із чинним положенням про організацію освітнього процесу в університеті. Перескладання екзамену відбувається за графіком, визначеним відділом аспірантури та докторантури.

Академічна доброчесність та плагіат. Кожен здобувач вищої освіти повинен ознайомитися і слідувати нормам Положення НДУ ім. М. Гоголя «Про академічну доброчесність» (<http://surl.li/vzoh>). Всю заплановану роботу здобувачі виконують самостійно. У разі виявлення несамотійного виконання завдання, результат анулюється, а робота повертається здобувачу на переопрацювання з дотриманням правил академічної доброчесності. При виконанні спільних завдань, потрібно зазначати внесок кожного учасника.

Мобільні пристрої на занятті використовуються з навчальною метою.

Поведінка в аудиторії. Кожен здобувач вищої освіти повинен ознайомитися і дотримуватися Правил внутрішнього трудового розпорядку (<http://surl.li/acvdy>) університету, а також принципів і правил поведінки, визначених у Етичному кодексі Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (<http://surl.li/vzng>).

Вітається активність здобувачів із планування освітнього процесу та участь у формальній та неформальній освіті.

Рекомендовані джерела інформації

1. Методика викладання української літератури : метод рекомендації / укл. Л. В. Бережан – Маркуляк. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 48 с.
2. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.
3. Наукові основи методики літератури: Навч.-метод. посібник / за ред. Н. Й. Волошиної. – К.: Ленвіт, 2002. – 344 с.
4. Сікорський П. І. Кредитно-модульна технологія навчання: Навч. посібник. – К.:

Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – 127 с.

5. Зборовська Н.В. Психологія і літературознавство: Посібник.-К.: "Академвидав", 2003.-392 с.
6. Наєнко М.К. Історія українського літературознавства: Підручник.-К.-Видавничий центр "Академія", 2001.-360с.
7. Наукові основи методики літератури. Навч.-метод. посібник/За ред. Волошиної Н.Й.-К.: Ленвіт, 2002. -344 с.
8. Освітні технології: Посібник/За ред. О.М.Пехоти.—К.: А.С.К., 2001.-256 с.
9. Скорина Л. Аналіз художнього твору. Навчальний посібник для студентів гуманітарних спеціальностей (філологія, літературна творчість, журналістика). Л.Скорина. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2013. – 424 с.
10. Спіцин Є.С. Методика організації науково-дослідної роботи студентів у вищому закладі освіти. – К.: вид. Центр КМЛУ, 2003. – 120 с.
11. Глоба Л. Особливості викладання української літератури за проблемно-модульною технологією // Українська література в загальноосвітній школі. -№ 5.-С.26-29.
12. Горб О., Вершина Л. Вивчаючи - порівнюючи: З досвіду проведення компаративного аналізу // Укр. мова і літ. в середніх школах, ліцеях, колегіумах.-2000.-№1.-С.177-179.
13. Крупа М. Відбір художнього твору для лінгвоаналізу // Дивослово.-2001.-№7.-С18-22.
14. Лісовський А. Вивчення літератури як мистецтва слова // Українська мова і література в школі.-2000.-№ 5.-С.25-29.
15. Токмань Г. Методологічні засади екзистенціально-діалогічного викладання словесності//Укр. мова і літ. в шк.-2004.-№1.-С.43-45.
16. Цехмістрова Г.С. На рівні міжнародних вимог. Освітні інновації у вищих навчальних закладах //Гуманітарні науки.-2003.-№2.-С.32-39.
17. Михальчук Н.І. Літературознавчі методи й методології. Навчально-методичний посібник. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 80 с.

Інформаційні ресурси

Бібліотеки

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua> .
2. Бібліотека Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://library.ndu.edu.ua/>

Документи

1. Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> .
2. Освітній портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/>.

Періодичні видання

1. Всесвіт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vsesvit-journal.com>
2. День [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua>
3. Дзеркало тижня [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dt.ua>
4. Дивослово [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dyvoslovo.com.ua>
5. Дніпро (розділ «Скарбничка вчителя») [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dnipro-ukr.com.ua>
6. <http://www.dnipro-ukr.com.ua>

7. Критика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.krytyka.kiev.ua>
8. Літературна Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litukraina.kiev.ua/>
9. Слово і час [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovoichas.in.ua/>